

Besvar tre av fem spørsmål under oppgave A, og ett av to spørsmål under oppgave B. De tre spørsmål i oppgave A teller til sammen 40% av helhetskarakteren. Oppgave B teller 60% av helhetskarakteren. NB! Til sammen skal fire spørsmål besvares.

Oppgave A

Tre av disse fem spørsmål skal besvares:

1) Hva menes med «statlig suverenitet»?

Statlig suverenitet innebærer at statlige myndigheter har monopol på utøvelse av makt og tvang innenfor statens territoriale grenser. Det å ha suverenitet er en sentral del av det å ha rett til å bruke voldsmidler (eks. politi, rettsvesen, skattemyndighet, fengselsstraff hvis innbyggere ikke føyer seg etter landets lover i en demokratisk stat). Statlig suverenitet betyr at en øverstemyndighet – som oftest en lovlige valgt regjering i en demokratisk stat, eventuelt en leder i en autoritær stat – har formell monopol på bruk av tvangsmakt.

Ulike faktorer er med på å definere, underbygge og sikre statlig suverenitet. På internasjonalt nivå er alle stater som er medlemmer av De forente nasjoner (FN) sikret vern mot ekstern intervensjon gjennom FN-pakten. Dette kalles for «ikke-intervensjonsprinsippet» i internasjonal politikk. Ikke-intervensjonsprinsippet innebærer at ingen ekstern makt kan intervensjon i interne statlige anliggender med mindre dette er legitimert og hjemlet gjennom FN-pakten. Eksempelvis er regulering av tvangsmakt sentralt i art. 2 (4) der det legges forbud mot bruk av tvangsmakt. Videre har Sikkerhetsrådet et særskilt ansvar om å regulere internasjonal fred og sikkerhet, jfr. kap. 5 og 7. Blir statlig suverenitet brutt kan FN sette inn tiltak, bl.a. angrep på en stat som har invadert et annet (eks. Kuwait's invasjon av Irak i 1990).

På nasjonalt nivå innebærer statlig suverenitet sentrale myndigheters evne og vilje til å opprettholde kontroll over statens avgrensede territorium. Statlig suverenitet kan sidestilles med det å utøve statsmakt. Statlig suverenitet omfatter bl.a. at statens valgte representanter har øverstemyndighet til å bruke vold og anvende makt. I en demokratisk stat er denne makten fordelt mellom utøvende, lovgivende og dømmende makt parlament, regjering og storting. Dette skjer bl.a. ved å utforme lover (gjennom parlament), iverksette politikk (gjennom regjering & byråkratiet / forvaltning) og gjennom domsavsigelser ved tvist (dømmende makt / domstoler). Blant viktige oppgaver som sentrale myndigheter utøver for å sikre statlig suverenitet er å pålegge skatt, militærtjeneste, og utøve politimyndighet overfor statens innbyggere.

Pensumlitteratur: Mingst et al. 2019 kap. 2 (The historical context of international relations) og kap. 5 (The state); Østerud 2014 kap. 4 (Den moderne stat); Hovi & Underdal kap. 4 (Fred og sikkerhet).

2) Hvorfor kan vi si at kvinners rettigheter er blitt globalisert?

Kvinnens individuelle rettigheter som borgere av en stat ble for alvor et internasjonal sak i forbindelse med at flere kvinner fikk stemmerett, det vil si politiske rettigheter. Med politiske rettigheter begynte kvinner å kreve like sivile rettigheter med menn innen bl.a. ekteskap, skilsmisse, rett til å bestemme over egen kropp, rett til abort. Kvinners kamp om å utvide sitt medborgerskap på nasjonalt nivå hadde ringvirkninger internasjonalt. Allerede tidlig i det 20. århundre oppsto transnasjonale og internasjonale organisasjoner som kjempet for at kvinners individuelle rettigheter skulle anerkjennes internasjonalt. Kvinnebevegelsen på 1960- og 1970-tallet førte til at kvinners rettigheter ble globalisert. FNs Kvinnekonvensjon CEDAW (Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women) ble ratifisert i 1979 og er blitt del av folkeretten. Hovedtrekkene i CEDAW er at alle former for diskriminering mellom kvinner og menn skal opphøre gjennom rettslige pålegg og endringer bl.a. i konstitusjoner og i statens lover, bl.a. familielover, nasjonalitetslover og kriminallovgivningen or reproduktiv helse. Blant de viktigste interessene kvinner har på tvers av stater er retten til å bestemme over egen kropp. I Spania, Tyrkia, Norge og Irland er f. eks. kampen for abort en viktig internasjonal kamp. Våren 2019 hadde vi gjesteforelesninger om kvinnebevegelsen i Tyrkia og Spania. Her ble det tydeliggjort hvordan kvinners politiske rettigheter er internasjonale i den forstand at kvinnebevegelsen kjemper kamper med mange fellestrekk, bl.a. retten til utdanning og inntekt, rett til å bestemme over egen kropp, rett til å gifte seg med den en kvinne ønsker, og rett til å skille seg når hun ønsker det, rett til å være omsorgsperson for egne barn.

Et tema relatert til kvinners rettigheter som er blitt en viktigere del av internasjonal politikk siden 2000 er den internasjonale kampen mot seksualisert vold. Seksualisert vold innebærer anvendelse av makt overfor en annen persons kropp. Det er en voldshandling overfor en annen person, og kan være både av fysisk og ikke-fysisk art. I krig forbindes seksualisert vold med voldtekt av sivile i forbindelse med krigshandlinger og etnisk rensning (genocide). Nylig er det avdekket at seksualisert vold utøves også overfor militære og fanger i krig der det sidestilles med å utøve tortur. Det skjedde en stor endring i måten seksualisert vold ble definert på etter at Sikkerhetsrådet utarbeidet SR 1325 i oktober 2000 om kvinners rettigheter i krig. SR 1325 har åpnet opp for erkjennelsen om at ikke bare er kvinner og jenter, men også menn og gutter blir voldtatt i krig, bl.a. ved å definere voldtekt som utsagn og handlinger med mål å påføre skam; tvang og ordre om å utføre seksuelle handlinger overfor andre (f. eks. medfanger eller familiemedlemmer). Seksualisert vold omhandler utøvelse av vold mot kvinner og barn i konflikter. Tidligere så man på voldtekt som en «naturlig» konsekvens av krig. Etter SR 1325 ble definisjonen og dermed forståelsen av voldtekt endret i folkeretten. Fra å anse seksualisert vold som «uunngåelig», sees seksualisert vold nå som et våpen i krigføring. Før SR 1325 har en annen resolusjon vært viktig for å styrke kvinners og jenters vern mot vold hjemme og på gata, dvs. privat og offentlig sfære, nemlig Wien-protokollen fra 1993 der vold mot kvinner ble sett på som et internasjonalt problem.

Aktuelle tema som eks. er abortkamp i mange land; norske «IS kvinner» og deres barn; Jezidi-kvinnen Leila Mourad som vant Nobelprisen for sin kamp mot seksualisert vold.

Pensumlitteratur: Mingst et al. ch. 10 (Human Rights); Hernes (De nye krigene i et kjønnsperspektiv); foredragene til Zeynep Dalaman (Tyrkia) og Irene Belmonte (Spania)

3) Hvilke faktorer gjør Sikkerhetsrådet (SR) til en mektig overnasjonal aktør i internasjonal politikk?

Sikkerhetsrådet (SR) er FNs mektigst organ, og ansees for å være det eneste overnasjonale politiske organet som innehar legitimitet til å behandle og vedta saker som angår spørsmål knyttet til krig og konfliktløsning. SR kan behandle alle tvister mellom stater, vedta resolusjoner som gjelder alle kriser eller saker som SR definerer som angår verdensfreden. SR er en egen institusjon underlagt FN-systemet. Til forskjell fra Hovedforsamlingen i FN der alle stater har stemmerett består SR av kun 15 medlemmer til enhver tid. Fem av disse medlemmene er faste medlemsstater – USA, Russland, Kina, Frankrike og Storbritannia. Disse fem statene er «seierherrene» etter Den andre verdenskrig sluttet i 1945. De har legitim rett til å ha atomvåpen. Makten til å besitte atomvåpen er med på å gi disse statene status som stormakter og – i tilfelle USA – supermakt i internasjonal politikk. De fem faste medlemmene har vetorett. Ingen fredsoperasjoner kan gjennomføres mot noen av disse staters vilje. Ti andre medlemsstater velges på omgang i en to-periode. Resolusjoner som vedtas av SR er folkerettslig bindende. Disse resolusjonene blir i noen tilfeller fulgt (f. eks. ved opprettelse av fredsbevarende styrker, beslutning om krig der alle vetomaktene i SR slutter oppom vedtaket, eller ved å vedta felles normer og prinsipper i krigføring, f. eks. da SR 1325 om Kvinner, fred og sikkerhet). Resolusjonene blir ikke nødvendigvis fulgt, men danner en særdeles viktig norm som skaper politiske retningslinjer for samhandling mellom stater.

Et særskilt trekk ved SR er at den har innebygget prinsipper kjent fra realisme-skolen i internasjonal politikk: makt er sentrert rundt besittelse av masseødeleggelsesvåpen (Atomvåpen); retten til statlig suverenitet, forsvars- og sikkerhetspolitikk er sentrale politikkområder for SR. Som motvekt arbeider FNs hovedforsamling og alle andre underorganisasjoner i FN i henhold til det som kjennetegnes som grunnprinsipper i liberale verdier og liberalisme som økonomisk retning innen studiet av IP. Disse grunnprinsippene er bygget på samarbeid, samordning av politikk, utarbeidelse av felles regler og normer for samarbeid i nær sagt alle mulige politikkområde, eks. organisering av internasjonal flyfart og sjøfart, bistand UNDP), utdanning (UNESCO), helse (WHO), arbeiderrettigheter (ILO), mat (FAO), klima (ICCP), migrasjon (IMO), flyktninger (UNHCR), menneskerettigheter (Menneskerettighetsrådet), kvinners rettigheter (UN Women), bank-, og finans i internasjonal statsfinansiert lån og bistand. Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet IMF er en eksempelvis del av FN-systemet.

Pensumlitteratur: Mingst et al. ch. 9 (Intergovernmental organizations); Østerud kap. 27 (Internasjonal organisasjon); Hovi & Underdal kap. 4 (Fred og Sikkerhet).

4) Trekk fram fordeler og ulemper ved en stats medlemskap i Den europeiske union (EU).

Oppgavespørsmålet gir stort rom for å ta opp bl.a. Storbritannias Brexit-prosess, De gule vestenes opprør i Paris, og Norges «utenforskap» og tilknytning til EU via EØS-avtalen. Her kan studenten velge et case for å eksemplifisere fordeler og ulemper, gjerne med utgangspunkt i sentrum-periferi-tilnærmingen og sosio-økonomiske og politiske motsetninger og konfliktlinjer på nasjonalt og internasjonalt nivå, eksemplifisert gjennom Stein Rokkans begrepsapparat.

Eks. Brexit: trekke fram «ulempe»-argumenter slik Brexit-tilhengere har fremmet om å redusere arbeidsmigrasjon, øke nasjonalstatens evne til å bruke proteksjonistiske tiltak for å beskytte britisk industri- og –arbeidsplasser; protest mellom sentrum og periferi (Londons befolkning stemte i overkant «nei» til Brexit, mens tidligere industriområder stemte «for».

Mer generelt kan kandidaten skrive om det hun/han har lest om EU og bakgrunn for at stater har sluttet seg til EU ved bruk av teoretiske skoler. F. eks.: Innen liberalisme-skolen i studiet av internasjonal politikk ansees samarbeid mellom stater på økonomiske og politiske områder som sentrale og viktige betingelser for å skape økt velferd og økonomisk vekst på nasjonalt så vel som internasjonalt nivå. Den europeiske union ble grunnlagt med dette ideologiske og politiske utgangspunktet. Derfor er «EU-prosjektet» et betydningsfylt politisk og ideologisk prosjekt med tanke på en konkret erfaring med iverksettelse av ideologi i praksis. Forløperen til EU var Kull- og stålunionen som ble dannet i 1952. Opprinnelig hadde den seks medlemsstater, og har siden blitt utvidet med flere innmeldelser til dagens 28 stater. EU er og har vært en betydelig aktør i IP når det gjelder spredning av ideen om økonomisk vekst og etablering av frihandelsprinsippet i stadig flere sektorer i nasjonalstaters økonomiske struktur. Derfor har EU vært en avgjørende faktor for økt økonomisk samkvem mellom stater der målet har vært styrket velferd. Her har bl.a. Storbritannias tidligere statsminister Margaret Thatcher og USAs tidligere president Ronald Reagan vært viktige politiske aktører på 1980-tallet bak innføring av frihandelsprinsippet i stadig større deler av økonomi, politikk og finans i bl.a. EU.

Fordeler ved en stats medlemskap i EU:

- Økonomisk vekst: like betingelser og regler skjerper konkurranse og fører til lavere pris på varer og tjenester. Dette kommer forbrukere i EU til gode.
- Samarbeid gir styrke og posisjon til samhandling i internasjonal politikk.
- EU kan balansere andre staters makt, f. eks. USA, Kina og Russland.
- Markedet får bedre spillerom. Dette øker konkurranse. Prinsipper som markedsliberalisering og fri ferdsel av arbeidskraft, varer og tjenester er nedfelt i EU gjennom Maastricht-avtale.
- Gjennom det indre markedet skapes økonomiske fordeler, f. eks. adgang til et stort marked mellom europeiske stater, bedre handelsbetingelser når det gjelder skatt og avgifter; tilgang til å søke midler til å opp (f. eks. gjennom Common Agricultural Policy, CAP, der store deler av Sør- og tidligere Øst-Europa har fått betydelig hjelp til å ivareta og til dels modernisere jordbruket). Mellom 30 – 40 prosent av EUs budsjett brukes på CAP.)

Ulemper ved en stats medlemskap i EU:

- Mindre rom for å føre en nasjonalpolitikk
- Demokratiske underskudd: politisk avstand mellom en statsborger i det enkelte stat og forvaltere og beslutningstagere i EUs Kommisjon, EU- Rådet og EU-parlamentet.
- Begrenset mulighet for å bruke økonomiske virkemidler for å understøtte nasjonale økonomiske mål (f. eks. prosjekter i offentlig sektor, investering i helse / utdanning / veiutbygging som vises som underskudd i et nasjonalregnskap).
- avgivelse av suverenitet er, sett fra nasjonalstatlig perspektiv, alltid en balansegang mellom å få tilgang til fordeler ved medlemskap i en overstatlig organisasjon som EU, og sentralisert ekstern styring av intern økonomisk politikk.
- Mindre mulighet til å styre nasjonaløkonomien v.h.a. proteksjonistiske tiltak, skatter og avgifter.
- Østerud skriver f. eks.: «Med unionsavtalen er integrasjonen igjen blitt mer omstridt, fordi avtalen peker mot flertallsvedtak på flere saksområder, og dermed mer overnasjonalitet på bekostning av medlemslandenes suverenitet. (2014:285).
- ekspertvelde innen de fleste politiske sektorer i EU fører til administrering og fordeling av

goder og byrder i hele EU-området, framfor beslutningsprosesser foretatt av ikke-eksperter / vanlige borgere som velges / ansettes i nasjonale institusjoner og organer.

Pensumlitteratur: Østerud kap. 27 (Internasjonal organisasjon); Mingst et al. ch. 7 og 9 (International Cooperation og Intergovernmental Organizations); artikler i Canvas om EU, bl.a. Apollon-artikler samt Franck Orbans forelesning med faglitteratur om forholdet mellom Frankrike og EU / utenrikspolitikk.

5) Hva legges i «Nordområdepolitikken» i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk?

Her er det tenkt at studenten kommer inn på Norges utenrikspolitikk og til dels sikkerhetspolitikk knyttet til et bestemt geografisk område som ble politisk definert etter 1990. Geografisk avgrensning av «Nordområdene» har de siste tre tiårene vært knyttet til norsk utforming av bl.a. Havretten som ble del av folkeretten i 1982. Her førte 200 milssonen til at Norges territorium økte til det femdobbelte når Norges suverenitet over havområdene medregnes. Denne betydelige utvidelsen fikk konsekvenser på mange plan: Svalbard, olje- og gassvirksomhet, fiskeripolitikk, distriktpolitikk i nordlige fylker med særlig vekt på forholdet til Russland, forskning i arktiske strøk, arktisk transportnett mellom kontinentene m.m. Når Nordområdepolitikken skal analyseres er det av betydning å se på hvilke saksfelt det dreier seg om, hvilke aktører og organisasjoner som er tilknyttet saksfeltet, hvilke motstridende / overlappende interesser som artikuleres av disse aktørene. Her har vi brukt som eks. fiskeri-interesser kontra interesser knyttet til olje- og gassutvinning, samt miljømessige interesser som vern av havområder). Geografisk har Nordområdene omfattes Nordområdepolitikken av norsk innenrikspolitikk som er i skjæringsfeltet med norsk utenrikspolitikk i de geografiske delene av fastlandet som ligger fra Bodø og opp mot grensa til Russland. Når det gjelder området som Norge har suverenitet over dekker «Nordområdene» også de store havområdene utenfor kysten.

Norsk Nordområde-politikk kommer til uttrykk i det sett av ressurser og virkemidler som kan brukes av norske beslutningstagere og som omfatter bl.a. geografisk plassering (nærhet til stormakten Russland); olje og gass; fisk (eks. regulering av fiskebestand, fiskekvoter, maskevidde); medlemskap i Arktisk Råd (møte i mai 2019); sjøfart; klimapolitikk; energipolitikk; samerettigheter til naturområder (beite / reindrift) i Norge og naboland (eks. Finland og Sverige); forskningsvirksomhet i arktiske strøk (seiler opp som politikkområde der det er spenning mellom aktørene om bruk av forskningsdata; endring av globale temperaturer; olje- og gassinntekter har gått inn i investeringer for å sikre framtidig levedyktighet til den norske stats velferdsutgifter (Pensjonsfondet utland / 'Oljefondet'); teknisk know-how olje og gass-sektoren; Polarforskning; folkerettslig ekspertise (Havretten). Nordområde-politikken omfattet tidligere regulering av uavklarte territoriale grenser i havområdene, som f. eks. utvikling av Havretten (ved jurist, diplomat og Ap-politiker Jens Evensen 1917 – 2004), samt enighet om delelinje i Barentshavet i 2010 / "Smutthullet" med Russland, og tolking av traktater og folkerett (eks. Svalbardtraktaten av 1920 og FNs Havrettskonvensjonen av 1982 (forkortet til «havrett»). Svalbardtraktaten av 1920 regulerer forholdet mellom Norge, Russland, Kina, USA, og de andre statene (til sammen 39 stater har undertegnet traktaten) som har underskrevet.

Pensumlitteratur: Mingst et al . ch. 5 (The state); Østerud (kap. 24: utenrikspolitikk og 25: konfliktstrukturene etter Den kalde krigen); Pedersen: «Når nordområdene lever sitt eget liv» (Internasjonal politikk, sept. 2018); «Okkupanten»: Norge og Svalbardtraktaten» (Ny Tid, mai 2006).

Oppgave B

Svar på **kun ett** av to spørsmål i form av et essay:

Her vurderes hvorvidt og hvordan kandidaten behersker utformingen av en problemstilling, Disponering av en besvarelse og definisjon av sentrale begreper. Skiller kandidaten mellom redegjøring av fakta / empiri og drøfting av disse? Hvordan drøftes problemstillingen? Gis det en kort oppsummering eller konklusjon?

Begge spørsmålene i Oppgave B er ment å være «vide» i den forstand at kandidaten selv utformer egen problemstilling innenfor temaet som oppgis. Målet er å vise en akademisk evne til å forme én eller to spørsmål som skal drøftes innenfor oppgavespørsmålet. Essay 2 vil sannsynligvis besvares av majoriteten av studentene. Grunnen er at kurset våren 2019 har lagt opp til å drøfte konflikt og krig med bakgrunn i en by.

Essay 1:

Kilde: *The Economist*, 16 – 22 februar 2019

* Mike Pompeo er USAs utenriksminister siden april 2018. Han er medlem av Det republikanske partiet i USA, har tidligere vært direktør i Den amerikanske etterretningsorganisasjonen CIA (januar 2017 – april 2018), og han har vært valgt politiker fra Kansas i Representantenes Hus (2011 – 2017).

Drøft stateres utenriks- og sikkerhetspolitikk med utgangspunkt i den politiske karikaturen som sto på trykk i det britiske tidsskriftet *The Economist* i februar 2019.

Gjør bruk av to teoretiske retninger innen studiet av internasjonal politikk.

Essay 1 oppmuntrer studenten til selvstendig analyse. Her er det viktig å premiere selvstendighet, kreativitet, refleksjon, og evne til å drøfte (forholdsvis) opplagte allianser og mål i ulike stateres utenriks- og sikkerhetspolitikk slik disse framstilles i den politiske karikaturen. Det gis stort spillerom for å begrense problemstillingen til å drøfte én stats utenrikspolitikk (eks. USA og forholdet mellom nabostaten Mexico (Trumps 'mur') eller evt. én av de andre statene. Særlig to utenriks- og sikkerhets pol. er tatt opp i forelesninger, nemlig Frankrike og Israel-Palestina-konflikten.

Det er flere hovedargumenter som kan danne en analyse, her er tre eks.:

Ett hovedtrekk er amerikansk utenrikspolitikk og forholdet mellom USA og Iran som har vært anspent siden USA trakk seg fra atomvåpenavtalen med Iran i mai 2018. Denne avtalen

gjorde slutt på sanksjonene som Iran er blitt påført av vestlige stormakter siden Den iranske revolusjonen i 1979. Avtalen ble fremforhandlet i 2015 av USA under Obama-administrasjonen, og inkluderte USA, Iran, Frankrike, Tyskland, EU, Russland og Kina. Iran skulle begrense sitt A-program mot at økonomiske sanksjoner ble opphevet.

Et annet hovedtrekk er en analyse av alliansemønstret mellom de statlige aktørene som er framstilt i karikaturen: Stormaktene Frankrike og Tyskland viser tydelig misnøye med brudd på avtalen. Israel er svært fornøyd. Saudi-Arabia er stilltiende fornøyd. Israel og Saudi-Arabia er, i teorien, fiendestater. Men, i marginaliseringen og ekskluderingen av Iran som politisk aktør i internasjonal politikk, finner de et felles politisk mål.

Et tredje hovedtrekk kan være en teoretisk drøfting av maktbalanse og alliansedannelser i internasjonal politikk. Her kan sikkerhetspolitikk og regulering av A-våpen være et argument som kan drøftes. Et annet er endring av samspillet i internasjonal politikk fra en internasjonal politisk orden der samarbeid framheves (jfr. undertegnelse av avtale med Iran) til en internasjonal politisk orden der unilaterale avtaler og nasjonalistiske forsvarspolitiske hensyn framheves. Kandidaten kan drøfte denne endringen gjennom en analyse av trekk ved liberalisme og realisme som to teoretiske skoler.

Pensumlitteratur: spenner vidt og kan i prinsippet dekkes av nær sagt halve pensumet, bl.a. Mingst et al. ch. 1 – 7 og 9; Østerud: 20 – 25; Butenschøn og Maktabi: kap. 2: Jerusalem; kap. 9: Doha; kap. 7: Riyadh og kap. 8 Teheran, samt Almestad & Stenslie: «Saudi-Arabia».

Essay 2:

Redegjør kort for hva som legges i samspillet mellom marked og stat i internasjonal politisk økonomi (IPØ). Drøft deretter hvordan økonomisk globalisering påvirker politikk på nasjonalt og internasjonalt nivå med utgangspunkt i en konflikt eller en krise i en stat.

Hovedfokus på kurset våren 2019 er forholdet mellom nasjonal politikk og internasjonal politikk. I en globalisert tid knyttes politiske forhold på nasjonalt nivå tett opp mot begivenheter og hendelser på internasjonalt nivå. Dette forholdet kalles for "transnasjonalitet" i studiet av IP. Byer er ofte arnested for makt og maktutøvelse i staten, og de er bindeledd for transnasjonaliteten mellom nasjonal og internasjonal politikk i en globalisert verden. Den røde tråden har vært å studere, og å avdekke hvordan IP avspeiles i nasjonal politikk i utvalgte byer i staten, og hvordan nasjonal politikk avspeiles i internasjonal politikk. Byer er derfor prismen der vi kan se og analysere maktkamper og politiske spenningsforhold på nasjonalt og internasjonalt nivå.

Studentene har fått bryne seg på utarbeidelse av problemstilling med utgangspunkt i en hendelse, krise eller konflikt der byen er sentrum for politikken.

Det «nye» med eksamensspørsmålet er at kandidaten bes om å utdype og reflektere over samspillet mellom økonomi og politikk i internasjonal politikk. Dette samspillet danner rammen rundt studiet av internasjonal politisk økonomi. Samspillet er i forelesningen blitt beskrevet som en «tango for to»-politisk forhold med tidvis samarbeid og statlig tilrettelegging for at markedet skal ha friere spillerom, og tidvis preget av spenning i tilfelle nasjonalstater ønsker å beskytte sin økonomi og industri gjennom proteksjonistiske tiltak.

Kandidaten kan trekke fram teoretiske retninger som liberalisme, realisme og radikale teorier

i analysen av IPØ. Betydningen av organisasjoner som WTO, IMF og Verdensbanken kan trekkes fram, så vel som forholdet mellom Nord og Sør.

Analytisk sett kan samspillet mellom marked og stat gjenspeiles i skissering av samspillet mellom økonomi og politikk der ulike grunnprinsipper ligger til grunn:

For staten er politiske virkemidler viktige for å oppnå følgende mål gjennom bruk av virkemidler, f. eks:

mål: regulere økonomisk virksomhet for å redusere sosial usikkerhet

virkemidler: omfordeling, proteksjonisme ved skatter, toll, tariffen, kvoter, statlig støtte til industrialisering, regler for import, subsidier, regionalpolitikk

begrunnelse: sosial rettferdighet, (ideelt sett demokratisk) kontroll ved borgeres mulighet til å påvirke prioriteringer; behov for forutsigbarhet og trygghet i møte med markedskonjunkturer.

For markedet gjelder andre prinsipper, nemlig utveksling av varer, tjenester og ideer ut fra kapitalistiske markedsprinsipper der målet er økonomisk vekst og profitt. Andre mål og virkemidler er:

mål: salg og kjøp med fortjeneste og gevinst, investering

virkemiddel: deregulering, frihandel, markedsliberalisering, fri flyt av kapital, varer og tjenester, liberalistiske økonomiske prinsipper forfektet av WTO, WB, IMF

begrunnelse: fri bevegelse gir best mulig avkastning og høyest fortjeneste

Forholdet med manglende skattelegging av multinasjonale selskaper (eks. Amazon, Google og Apple) ble brukt som case i forelesningen som et eks. på dilemmaer i IPØ der nasjonalstaten mister muligheten til politiske virkemidler fordi multinasjonale selskaper fremforhandler gunstige avtaler med enkeltstater (eks. Irland) der hovedkontoret legges. Den ikke-statlige organisasjonen ATTAC har vært presentert som en aktør som siden 1997 har arbeidet for skattelegging av multinasjonale selskaper.

I kurset har det blitt lagt opp til en drøfting av sentrum-periferi / by – land perspektiver og hvordan spenningen på nasjonalt nivå finner gjenklang på internasjonalt nivå (og vise versa) gjennom muntlige presentasjoner og skriftlige innleveringer med utgangspunkt i en by (som oftest hovedstedet). Studenter har skrevet om opptøyene i Paris, krigen på Gaza, abortlovgivningen i Irland, opptøyene i Caracas / Venezuela, krigen i Syria, borgerkrigen i Somalia og oppdeling av makt i Mogadishu, Doha og boikotten av Saudi-Arabia, Iran / prestestyret og legitimiteten til det iranske regimet, urbefolkningsrettigheter i Lima, Brexit, politiske opptøyer og demonstrasjoner i Hong Kong og krav som rettes mot kinesiske myndigheter, Den arabiske våren i Kairo og drapet på den saudi-arabiske journalisten Khajoggi i Istanbul. Alle disse eksemplene er blitt presentert og drøftet i plenum gjennom årets kurs. Derfor har studenter fått innsyn i empiriske faktaopplysninger. Ikke alle disse krisene og konfliktene har en tydelig økonomisk dimensjon. Likevel har de aller fleste en eller flere dimensjoner som kan knyttes til forholdet mellom marked og stat. Det som vurderes i denne eksamensbesvarelsen er om studenten makter å tydeliggjøre og drøfte økonomiske dimensjoner ved kriser og konflikter.

Pensumlitteratur: Mingst et al. ch. 8 «International political economy»; Østerud kap. 26; Claes, Hveem og Tranøy: kap. 2: Hva er IPØ? og kap. 5: Handel; Hovi og Underdal: kap. 5 Handel og valuta; Butenschøn & Maktabi: kap. 9 Doha, kap. 11 Istanbul.